

СПРАВА «ЛЮБОВЕЦЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF LYUBOVETSKYY v. UKRAINE)

(Заява № 42171/17)

Стислий виклад рішення від 12 червня 2025 року

У вересні 2006 року Хмельницький міськрайонний суд (далі — суд першої інстанції) визнав заявника винним у вчиненні декількох кримінальних правопорушень та обрав йому покарання у виді позбавлення волі на строк вісім років за шахрайство, а також звільнив його від призначеного покарання за вчинення інших злочинів у зв'язку із закінченням строків давності. Апеляційний суд Хмельницької області (далі — апеляційний суд) скасував вирок суду першої інстанції, перекваліфікував діяння заявника з шахрайства на менш тяжкий злочин і звільнив його від призначеного покарання щодо усіх вчинених злочинів у зв'язку із закінченням строків давності. Колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України скасувала ухвалу апеляційного суду та направила справу до цього ж суду на новий розгляд. 09 вересня 2008 року апеляційний суд залишив вирок суду першої інстанції від 2006 року без змін. Того ж дня заявника направили відбувати покарання до виправної колонії. Верховний Суд України відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою заявника. Після ухвалення остаточного вироку заявник порушив у національних судах питання застосування менш сприятливого законодавства у його справі, оскільки був визнаний винним за Кримінальним кодексом України 2001 року, який передбачав більш м'яке покарання за шахрайство, хоча Кримінальний кодекс України 1960 року передбачав коротші строки давності. Він стверджував, що злочин, за вчинення якого він був визнаний винним, був скоєний у вересні 1994 року, і строк давності притягнення до кримінальної відповідальності розпочався 18 березня 1998 року та закінчився 18 березня 2008 року. Однак заявник був визнаний винним у вчиненні цього злочину 09 вересня 2008 року, тобто більш ніж через десять років, а тому він мав бути звільнений від призначеного покарання. Справу розглянули суди трьох інстанцій і 10 жовтня 2013 року апеляційний суд врешті-решт постановив ухвалу на користь заявника у зв'язку з істотним порушенням кримінального законодавства. Апеляційний суд ухвалив звільнити заявника від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строку давності, встановленого Кримінальним кодексом України 1960 року. Однак він зазначив, що питання не стосувалося «недоліків вироку в частині кваліфікації злочину та призначення покарання». У березні 2014 року заявник звернувся до суду першої інстанції з позовом про відшкодування шкоди у зв'язку з незаконним триманням під вартою у період з 09 вересня 2008 року до 10 жовтня 2013 року. Суд першої інстанції частково задовольнив позов заявника та присудив йому 200 000 українських гривень в якості відшкодування моральної шкоди, апеляційний суд залишив це рішення без змін. Вищий спеціалізований суд України з розгляду

цивільних і кримінальних справ (далі — ВССУ) скасував рішення судів нижчих інстанцій та направив справу до суду першої інстанції на новий розгляд. Справу переглядали декілька разів, доки ВССУ остаточно не відмовив у задоволенні позову заявника на тій підставі, що заявник не був виправданий, а радше звільнений від відбування покарання. Отже, звільнення заявника не призвело до його реабілітації, і він не мав права на відшкодування шкоди згідно із Законом України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду». До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявник скаржився за підпунктом «а» пункту 1 та пунктом 5 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) та статтею 7 Конвенції на те, що тримання його під вартою було незаконним у зв'язку із застосуванням менш сприятливого законодавства, а також на відмову присудити йому відшкодування шкоди за тримання під вартою. Європейський суд вирішив розглянути цю заяву виключно за статтею 5 Конвенції. Розглянувши скарги заявника, Європейський суд зауважив, що коли йдеться про позбавлення свободи, особливо важливо дотримуватися загального принципу юридичної визначеності. Тому важливо, щоб умови позбавлення свободи за національним та/або міжнародним правом були чітко визначені, а сам закон був передбачуваним у своєму застосуванні, аби відповідати встановленому Конвенцією стандарту «законності». Європейський суд зазначив, що ухвала про звільнення заявника була постановлена з метою застосування більш сприятливого законодавства, яке існувало у період з часу вчинення злочину до дати ухвалення остаточного вироку заявнику, а також, що ухвала від 09 вересня 2008 року не відповідала національному законодавству, принципам законності та юридичної визначеності, закріпленим у Конвенції, тобто заявник перебував під вартою понад п'ять років у зв'язку з тим, що у зазначеній ухвалі національний суд не застосував більш сприятливе законодавство та не звільнив заявника від відбування покарання. Європейський суд дійшов висновку, що тримання заявника під вартою з 09 вересня 2008 року до 10 жовтня 2013 року було непередбачуваним і свавільним, а тому порушувало підпункт «а» пункту 1 статті 5 Конвенції. Щодо інших скарг заявника Європейський суд вказав, що він вже встановлював у справах проти України, що право на відшкодування шкоди відповідно до пункту 5 статті 5 Конвенції не забезпечене національною правовою системою, якщо Європейський суд встановлює порушення будь-якого з попередніх пунктів цієї статті, та якщо немає рішення національного суду, яким би було встановлено незаконність тримання під вартою, та констатував порушення пункту 5 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує заяву прийнятною;

2. Постановляє, що було порушено підпункт «а» пункту 1 статті 5 Конвенції;
3. Постановляє, що було порушено пункт 5 статті 5 Конвенції.